

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВОГО ПРОЕКТУ
З ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІКА ФІРМИ»

«Затверджено»
на засіданні методичної комісії
еколого-економічного факультету
Протокол № __ від _____
Декан _____ (Володимирова О.Г.)

«Затверджено»
на засіданні кафедри
економіки природокористування
Протокол № __ від _____
Зав.кафедри _____ Губанова О.Р.

ОДЕСА – 2017

Методичні вказівки до виконання курсового проекту з дисципліни «Економіка фірми» для студентів 2 курсу еколого-економічного факультету, за спеціальністю 242 «Туризм», спеціалізація «Сталий туризм».

Укладач: Дем'яненко С.Г. – Одеса, ОДЕКУ, 2017р. – 19 с., укр.мова.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВОГО ПРОЕКТУ
З ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІКА ФІРМИ»

ОДЕСА – 2017

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВОГО ПРОЕКТУ
З ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІКА ФІРМИ»

«Затверджено»
на засіданні методичної комісії
еколого-економічного факультету
Протокол № __ від _____
Декан _____ (Володимирова О.Г.)

ОДЕСА – 2017

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
1 Порядок виконання курсового проекту	6
2 Структура та зміст курсового проекту	6
2.1. Теоретична частина	6
2.2. Практична частина	
2.2.1. Аналіз структури та ліквідності балансу підприємства	8
2.2. 2.Аналіз платоспроможності та фінансової стійкості підприємства	9
2.2.3. Аналіз показників рентабельності	12
2. 2.4. Показники ділової активності	14
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	18

ПЕРЕДМОВА

Основною задачею курсового проекту є отримання практичного досвіду самостійного економічного аналізу різних сторін діяльності туристичної фірми із використанням сучасних методик.

Для виконання курсового проекту необхідно:

- ознайомитися з теоретичною частиною методичних вказівок та конспекту лекцій з даної дисципліни;

- провести розрахунки з використанням методик, які наведені у теоретичній частині методичних вказівок. Результати проведених розрахунків, перед проведенням їх аналізу, надають для перевірки викладачу – керівнику курсового проекту;

- виконати аналіз одержаних результатів.

Оформити курсовий проект можна з використанням комп'ютерної техніки або у рукописному вигляді (чорною пастою, розбірливим почерком). Текст розміщується на одному боці аркуша формату А4 (210x297мм) білого паперу, з полуторним міжрядковим інтервалом; 14 шрифт, Times New Roman. Текст роботи слід друкувати (писати), додержуючись полів від краю паперу таких розмірів: верхній і нижній – 20 мм, лівий – 30 мм, правий – 10 мм. Обсяг курсового проекту повинен бути не менше 20 сторінок друкованого тексту. Всі лінії, літери, цифри і знаки повинні бути однаково чорними впродовж усієї роботи. Робота має бути написана українською мовою або російською, якщо студент - громадянин іншої країни.

Ілюстрації та таблиці слід нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком ілюстрацій, таблиць наведених у додатках. Номер ілюстрації складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, відокремлених крапкою. Ілюстрації повинні мати назву, яку розміщують під ними. Рисунок позначається словом "Рис.....", яке разом з назвою розміщують по центру ілюстрації. Цифровий матеріал оформлюють у вигляді таблиць, нумерація яких аналогічна нумерації рисунків. Назва таблиці розміщується зверху її.

Формули розташовують посередині рядка. Відстань між формулою і текстом повинна дорівнювати одному рядку.

Формули слід нумерувати порядковою нумерацією в межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули у цьому розділі, відокремлених крапкою. Номер формули зазначають на рівні формули в круглих дужках у крайньому правому положенні на рядку. Пояснення значень символів і при необхідності числових коефіцієнтів, що входять до формули, слід наводити безпосередньо під формулою у тій послідовності, в якій вони наведені у формулі. Пояснення кожного символу або числового коефіцієнта слід давати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають з абзацу

словом "де" без двокрапки. Пояснення окремих символів відокремлюються крапкою з комою.

Посилання на літературні джерела наводять після їх використання за текстом у квадратних дужках.

Відповідно оформлений курсовий проект у встановлені навчальним планом строки надається керівнику на перевірку. Керівник за умови відсутності грубих помилок та зауважень оцінює першу та другу складову загального оцінювання та допускає студента до захисту курсового проекту.

Максимальна оцінка курсового проекту складає 30 балів. До загального балу оцінювання входить:

- відповідність оформлення курсового проекту встановленим вимогам - 3 бали;

- повнота розкриття теми курсового проекту та правильність розрахунків - 15 балів;

- захист курсового проекту - 12 балів.

Захист проводиться комісією, яку назначає завідувач кафедри. Комісія оцінює захист та виставляє інтегральну оцінку за курсовий проект.

1 Порядок виконання курсового проекту

Курсовий проект повинен мати наступну структуру:

Вступ, у якому стисло описується актуальність теми курсового проекту. Вказується мета і зміст проекту.

Теоретична частина. Студент обирає тему із запропонованого списку та розкриває її зміст. Обсяг 20-25 сторінок.

Практична частина містить розрахунки з аналізу економічної діяльності туристичної фірми. Студент отримує безпосередньо у туристичному підприємстві або у викладача баланс та виконує аналіз обраного підприємства за вказаними показниками.

Заключення, у якому стисло викладаються основні результати проведеного аналізу.

Список використаної літератури

2. Структура та зміст курсового проекту

2.1. Теоретична частина

Орієнтовна тематика теоретичної частини курсових робіт з дисципліни «Економіка фірми»¹

1. Формування економічного середовища і механізму ефективного розвитку туристичного бізнесу.
2. Функціональна структура витрат виробництва туристичного підприємства і соціально-економічні аспекти їх оптимізації.
3. Забезпечення конкурентоспроможності підприємства на ринку туристичних послуг.
4. Управління доходами як елемент стратегії конкурентоспроможності туристичних підприємств.
5. Шляхи забезпечення фінансово-економічної стійкості роботи туристичних підприємств.
6. Облікова політика як інструмент мінімізації оподаткування туристичного підприємства і забезпечення його конкурентоспроможності.
7. Роль облікової політики туристичного підприємства в формуванні фінансового результату.
8. Шляхи підвищення ефективності діяльності туристичного підприємства (на прикладі конкретного підприємства).
9. Податкова система і її вплив на результати роботи туристичного підприємства.
10. Шляхи підвищення ефективності роботи туристичного підприємства в умовах діючої податкової системи.

¹ Студентом може бути запропонована власна тема курсового проекту з обґрунтуванням доцільності її дослідження та узгоджена з науковим керівником. В групі не може бути більше однієї однакової теми

11. Оцінка фінансового стану туристичного підприємства.
12. Фінансові ресурси і їх роль в організації діяльності туристичного підприємства.
13. Прибуток як найважливіший показник ефективності діяльності туристичного підприємства.
14. Фінансово-кредитна система та її вплив на діяльність туристичних підприємств.
15. Шляхи зміцнення платоспроможності туристичного підприємства в сучасних умовах.
16. Аналіз та формування фонду оплати праці в туристичному підприємстві.
17. Основні фонди туристичного підприємства та ефективність їх використання.
18. Аналіз та оцінка ефективності роботи туристичних підприємств різних форм власності та організаційно-правових форм.
19. Теоретичні аспекти та методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності туристичних підприємств.
20. Формування умов для залучення інвестицій в матеріально-технічну базу та інфраструктуру туризму.
21. Статистичний облік в туризмі і напрямки його вдосконалення.
22. Туристичний ринок: особливості механізму функціонування, аналіз і прогнозування попиту.
23. Економічне обґрунтування діяльності туристичного підприємства.
24. Формування фінансових результатів діяльності туристичних підприємств.
25. Методологічні підходи до оцінки праці в сфері туризму.
26. Системи і форми розрахунків в фінансах туристичного підприємства.
27. Цінова політика і проблеми формування ціни туристичного продукту.
28. Механізм розробки інвестиційного бізнес-плану для підприємств системи туризму.
29. Диверсифікація видів діяльності в туристичному бізнесі.
30. Формування стратегії сталого розвитку туризму в Республіці Білорусь.
31. Роль туристичної індустрії Республіки Білорусь у розвитку національної економіки.
32. Інвестиційна політика і її роль у розвитку туризму.
33. Інвестиційний клімат в Республіці Білорусь та шляхи активізації інвестиційного процесу в туризмі.
34. Туристичне підприємство в умовах ринкової економіки, і стратегія його розвитку.

35. Лізинг і перспективи його використання в системі туризму.

2.2. Практична частина

2.2.1. Аналіз структури та ліквідності балансу підприємства

Для визначення ліквідності фірми необхідно оцінити ліквідність балансу. Щоб виявити ліквідність підприємства необхідно оцінити ліквідність балансу підприємства та розрахувати показники ліквідності: коефіцієнти абсолютної, поточної, перспективної ліквідності та виявити чистий оборотний капітал.

В аналізі ліквідності балансу актив та пасив поділяються на наступні групи по признакам ліквідності та ступеню тимчасовості погашення зобов'язань.

1. Найбільш ліквідні активи - А1.
2. Активи, що швидко реалізуються – А2.
3. Активи, що повільно реалізуються - А3.
4. Активи, що важко реалізуються - А4.

Зобов'язання підприємства (пасиви балансу) залежно від терміну їх сплати поділяються на 4 групи:

1. Найбільш термінові зобов'язання - П1.
2. Короткострокові пасиви - П2.
3. Довгострокові та середньострокові пасиви - П3.
4. Постійні пасиви - П4.

Баланс підприємства вважається ліквідним у тому випадку, коли ці групи мають наступне співвідношення [8, с. 159]:

$$A1 \geq P1$$

$$A2 \geq P2$$

$$A3 \geq P3$$

$$A4 \leq P4$$

Результати цих розрахунків наводяться у таблицях 1 та 2.

Аналіз проведений за запропонованою схемою, є наближеним. Більше детальним є аналіз ліквідності за допомогою фінансових коефіцієнтів.

Коефіцієнт загальної ліквідності (або коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт покриття) є найбільш узагальнюючим показником платоспроможності. Це коефіцієнт поточної ліквідності, який показує платіжні можливості підприємства при умові своєчасності розрахунків з дебіторами, а також при умові своєчасної реалізації готової продукції та інших матеріальних засобів. Він дає загальну оцінку ліквідності активів, показуючи скільки гривень поточних активів підприємства приходиться на одну гривню поточних зобов'язань. Якщо поточні активи перевищують по

величині поточні зобов'язання, підприємство може розглядатися як успішно функціонуюче.

Таблиця 1

Оцінка ліквідності балансу

	Значення показників			Абсолютні зміни показників	
	Періоди, рік			Періоди	
	рік	рік	рік	20.. до 20..	20.. до 20..
	тис.грн	тис.грн	тис.грн.	тис.грн	тис.грн.
Актив					
А 1 (Найбільш ліквідні активи)					
А 2 (Активи, що швидко реалізуються)					
А 3 (Активи, що повільно реалізуються)					
А 4 (Активи, що важко реалізуються)					
Баланс					
Пасив					
П 1 (Найбільш термінові зобов'язання)					
П 2 (Короткострокові пасиви)					
П 3 (Довгострокові та середньострокові пасиви)					
П 4 (Постійні пасиви)					
Баланс					

Таблиця 2

Аналіз ліквідності балансу

Показники ліквідності	Платіжний надлишок (недолік), тис. грн.		
	Періоди		
	рік	рік	рік
А1-П1			
А2-П2			
А3-П3			
А4-П4			
Різниця валют			

Коефіцієнт розраховується за формулою:

$$K_{п.к.} = \frac{\text{Оборотні активи} + \text{Витрати майбутніх періодів}}{\text{Поточні зобов'язання} + \text{Доходи майбутніх періодів}} \quad (1)$$

Теоретична величина такого коефіцієнта визначається у розмірі 2-2,5.

Але на практиці, під впливом форм розрахунків, обіговості обігових коштів, галузевих та інших особливостей підприємства, цілком задовільні результати можуть бути і при значно меншому (але перевищуючому одиницю) значенні загального коефіцієнта.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності - характеризує миттєву платоспроможність підприємства, показуючи, яку частину короткотермінової заборгованості підприємство може ліквідувати найближчим часом (на дату складання балансу).

Коефіцієнт розраховується за формулою:

$$K_a = \frac{\text{Грошові кошти та їх еквіваленти}}{\text{Поточні зобов'язання} + \text{Доходи майбутніх періодів}} \quad (2)$$

Теоретичне значення коефіцієнта абсолютної ліквідності встановлено у розмірі 0,2 - 0,25.

При цьому нормальне обмеження 0,2 означає, що кожен день підлягає погашенню 20% поточних зобов'язань підприємства чи, іншими словами, у випадку підтримки залишку коштів на рівні звітної дати короткострокова заборгованість, що має місце на звітну дату, може бути погашена за 5 днів (1:0,2).

Коефіцієнт термінової ліквідності. На відміну від попереднього, він враховує якість оборотних активів і є більш суворим показником ліквідності, тому що при його розрахунку враховуються найбільш ліквідні поточні активи (запаси не враховуються).

Коефіцієнт термінової ліквідності розраховується за формулою:

$$K_{т.л.} = \frac{\text{Оборотні активи} - \text{Запаси} + \text{Витрати майбутніх періодів}}{\text{Поточні зобов'язання} + \text{Доходи майбутніх періодів}} \quad (2.3)$$

У літературі наводиться орієнтоване нижнє значення цього коефіцієнта, рівне 1. Однак ця оцінка носить умовний характер. Якщо, наприклад, коефіцієнт швидкої ліквідності дорівнює 0,5 (менше 1), то це означає, що на кожен гривню поточної заборгованості підприємство має лише 50 коп. ліквідних активів. Це є низьким показником по мірках більшості галузей.

У випадку підприємства, що розглядається – при відсутності запасів, цей коефіцієнт є рівним коефіцієнту поточної ліквідності.

Чистий обіговий капітал розраховується як різниця між оборотними активами підприємства і його поточними зобов'язаннями. Його наявність і величина свідчить про можливість підприємства сплатити свої поточні зобов'язання й розширювати подальшу діяльність:

$$\text{Чобіг.кап.} = (A1 + A2 + A3) - (П1 + П2) \quad (4)$$

Показники ліквідності підприємства зводяться у таблицю 3.

Таблиця 3

Динаміка показників ліквідності підприємства

Назва показника	Оптимальне значення	Значення показників			Формула
		Періоди			
		рік	рік	рік	
Загальний коефіцієнт покриття (коефіцієнт поточної ліквідності)	2,0 - 2,5				$A1+A2+A3/П1+П2$
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Не менше 0,2 – 0,25				$A1+/П1+П2$
Коефіцієнт термінової ліквідності	1,0				$A1+A2/П1+П2$
Чистий обіговий капітал					

Коефіцієнт абсолютної ліквідності лише у 2015 році був менше нормованого показника, що вказує на те, що підприємство у 2014 та 2016 роках на день складання балансів мало в наявності достатньо грошових коштів для погашення короткотермінової заборгованості. Проте встановленні норми не потрібно приймати із повною впевненістю, оскільки в балансі відображаються засоби на визначений момент часу, а гроші можуть надійти через 2-3 дні після його складання.

На високу ліквідність (платоспроможність) підприємства вказує також і коефіцієнт термінової ліквідності, який перевищував нормативи у 2014 та 2016 роках нормативи. Значне збільшення чистого обігового капіталу у 2016 році у порівнянні із 2015, означає що за цей період, підприємство не тільки мало можливість сплачувати свої поточні зобов'язання, але при цьому ще й розвиватися.

2.2.2. Аналіз платоспроможності та фінансової стійкості підприємства

Одна з найважливіших характеристик фінансового стану – стабільність діяльності у світлі довгострокової перспективи. Вона зв'язана

зі структурою балансу підприємства, ступенем його залежності від кредиторів і інвесторів, з умовами, на які притягнуті й обслуговуються зовнішні джерела засобів.

Під фінансовою стійкістю підприємства розуміється такий стан (економічний чи фінансовий) підприємства, при якому платоспроможність постійна в часу, а співвідношення власного та позичкового капіталу забезпечує цю платоспроможність.

Для оцінки фінансової стійкості та платоспроможності підприємства використовується наступна група показників:

- 1) коефіцієнт незалежності;
- 2) коефіцієнт концентрації залученого капіталу;
- 3) коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу;
- 4) коефіцієнт фінансової залежності;
- 5) коефіцієнт маневровості власного капіталу.

1. Коефіцієнт незалежності (інша назва цього коефіцієнта - коефіцієнт концентрації власного капіталу, коефіцієнт автономії). Визначає частку власних засобів підприємства у загальній сумі засобів, авансованих у його діяльність. Коефіцієнт характеризує можливість підприємства виконувати свої зовнішні зобов'язання за рахунок власних коштів, незалежність його функціонування від залучених коштів.

Коефіцієнт розраховується за формулою:

$$K_{авт.} = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Активи підприємства}} \quad (5)$$

Чим більше значення цього коефіцієнта, тим більш фінансово стійким, стабільним і незалежним від зовнішніх кредиторів вважається підприємство.

На практиці встановлено, що загальна сума заборгованості не повинна перевищувати суму власних джерел фінансування, тобто джерела фінансування підприємства (загальна сума капіталу) повинні бути хоча б наполовину сформовані за рахунок власних коштів.

Таким чином, критичне значення коефіцієнта автономії – 0,5.

Якщо він дорівнює 1 (або 100%), це означає, що власники повністю фінансують своє підприємство.

2. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу є доповненням до попереднього коефіцієнту – їхня сума дорівнює 1 (чи 100%). Він характеризує долю залучених коштів в загальній вартості засобів, вкладених у майно підприємства.

Коефіцієнт розраховується за формулою:

$$K_{к.з.} = \frac{\text{Залучений капітал}}{\text{Активи підприємства}} \quad (6)$$

Ці два коефіцієнта в сумі: $K_{авт.} + K_{к.з.} = 1$

Чим нижче цей показник, тим менше заборгованість підприємства, тим стійкіший його стан. Ріст цього показника в динаміці означає

збільшення частки позикових засобів у фінансуванні підприємства.

Критичне значення коефіцієнта концентрації залученого капіталу – 0,5.

3. Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу. Як і наведені вище коефіцієнти, цей показник дає найбільш загальну оцінку фінансової стійкості підприємства. Він показує, скільки одиниць залучених коштів припадає на кожну одиницю власних коштів. Визначає, яких засобів у підприємства більше.

Коефіцієнт розраховується за формулою:

$$K_{\text{соот.с.з.}} = \frac{\text{Залучений капітал}}{\text{Власний капітал}} \quad (7)$$

Показник має досить просту інтерпретацію: його значення, рівне наприклад 0,3, означає, що на кожну 1 грн. власних засобів, вкладених в активи підприємства, припадає 30 коп. позикових засобів. Ріст показника в динаміці свідчить про посилення залежності підприємства від зовнішніх інвесторів і кредиторів, тобто про зниження фінансової стійкості, і навпаки. Оптимальне значення даного коефіцієнта $K_{\text{соот}} \leq 0,5$. Критичне значення 1.

4. Коефіцієнт фінансової залежності – показник, зворотній до коефіцієнта незалежності. Добуток цих коефіцієнтів дорівнює 1. Він визначає залежність підприємства від позиченого капіталу. Ріст цього показника в динаміці свідчить про збільшення частки позикових засобів у фінансуванні підприємства, а отже і утраті фінансової незалежності. Якщо його значення наближається до 1 (чи 100%), то це означає, що власники цілком фінансують своє підприємство.

Показник має досить просту інтерпретацію: якщо його значення дорівнює наприклад 1,25, те це означає, що на кожну 1,25 грн. вкладену в активи підприємства, приходиться 25 коп. позикових засобів.

Коефіцієнт розраховується за формулою:

$$K_{\text{ф.з.}} = \frac{\text{Валюта балансу}}{\text{Власний капітал}} \quad (8)$$

5. Коефіцієнт маневровості власного капіталу. Цей коефіцієнт показує, яка частина власного оборотного капіталу знаходиться в мобільній формі, що дозволяє вільно маневрувати цими засобами, а яка капіталізована. Він повинен бути досить високим, щоб забезпечити гнучкість у використанні власних засобів підприємства.

Коефіцієнт розраховується як відношення власного оборотного капіталу підприємства до власних джерел фінансування:

$$K_{\text{ман.}} = \frac{\text{Власні оборотні засоби}}{\text{Власний капітал}} \quad (9)$$

Власні оборотні кошти характеризують ту частину власного капіталу підприємства, що є джерелом покриття його поточних активів. Даний показник визначається двома способами:

1) від суми власного капіталу відняти вартість необоротних активів:

Кв.об. = Власний капітал – необоротні активи

2) від суми оборотних активів відняти суму власного капіталу:

Кв.об. = (оборотні активи) – (довгострокові зобов'язання + поточні зобов'язання + доходи майбутніх періодів)

Таким чином, формула розрахунку коефіцієнта маневровості має вигляд:

$$K_{ман.} = \frac{\text{Власні оборотні засоби}}{\text{Власний капітал}} \quad (10)$$

Значення цього коефіцієнта може істотно змінюватися в залежності від виду діяльності підприємства і структури його активів, у тому числі оборотних.

Нормативне значення показника 0,4-0,6.

Показники фінансової стійкості і платоспроможності підприємства звести у таблицю 4.

Таблиця 4

Динаміка показників фінансової стійкості

Назва показника	Нормативне значення	Значення показників		
		Періоди		
		рік	рік	рік
Коефіцієнт незалежності (автономії, власного капіталу)	не менше 0,5			
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	не більше 0,5			
Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу	≤ 0,5			
Коефіцієнт фінансової залежності	≥ 1			
Коефіцієнт маневровості власного капіталу	0,4 – 0,6			

2.2.3. Аналіз показників рентабельності

На короткострокову і довгострокову платоспроможність підприємства впливає його здатність діставати прибуток. У цьому зв'язку розглянемо наступний аспект діяльності підприємства - рентабельність, що є якісним показником ефективності роботи підприємства. Звичайно при розрахунку рентабельності визначають відношення прибутку до наступних показників: рівня продажів, активам, власного капіталу. Загальноприйнятих значень рентабельності, на які можна орієнтуватися при аналізі, не існує, тому зростання вищевказаних показників у динаміці

по періодах звітності розглядається як позитивна тенденція.

Розглянемо наступні показники рентабельності:

1. рентабельність активів;
2. рентабельність власного капіталу;
3. рентабельність основних фондів;
4. рентабельність продажу.

1. Рентабельність активів (інше найменування цього, показника - коефіцієнт "прибуток/ активи" (ROA – Return on Assets)). Він характеризує, наскільки ефективно підприємство використовує свої активи для одержання прибутку, тобто показує, який прибуток приносить кожна гривня, вкладена в активи підприємства. Показник визначається як відношення чистого прибутку до середньорічної вартості активів:

$$Ra = \frac{\text{Чистий прибуток}}{[\text{Активи на поч.період} + \text{Активи на кін.період}] \div 2} \quad (11)$$

Відзначимо, що коефіцієнт ROA поєднує 2 показники: частку прибутку в одній гривні реалізації і обіговість активів. Тобто добуток названих показників дорівнює значенню коефіцієнта рентабельності активів (ROA).

2. Рентабельність власного капіталу (інше найменування цього показника - коефіцієнт "прибуток/ капітал" (ROE – return on equity)). Характеризує ефективність використання підприємством власного капіталу. Показник визначається як співвідношення чистого прибутку і середньорічної вартості власного капіталу:

$$Rv.kap. = \frac{\text{Чистий прибуток}}{[\text{Власний капітал на початок період} + \text{Власний капітал на кінець період}] \div 2} \quad (12)$$

3. Рентабельність основних фондів (інше найменування цього показника – фондвіддача). Показник характеризує, наскільки ефективно підприємство використовує основні фонди. Збільшення фондвіддачі свідчить про підвищення ефективності використання основних фондів. Цей показник порівнюється зі середньогалузевими показниками.

Розраховується за формулою:

$$\text{Кількість оборотів} = \frac{\text{Чистий дохід від реалізації продукції}}{[\text{Основні фонди на початок період} + \text{Основні фонди на кінець період}] \div 2} \quad (13)$$

4. Рентабельність продажу (інше найменування цього показника - норма чистого прибутку). Він показує, який прибуток з однієї гривні продажу одержало підприємство.

Показник розраховується за формулою:

$$Rv.kap. = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Чистий дохід від реалізації продукції}} \quad (14)$$

Показники рентабельності підприємства звести у таблицю 5.

Позитивне значення показника рентабельності основних фондів свідчить про ефективне їх використання в усі роки аналізованого періоду.

Негативна рентабельність продажів також є важливим сигналом для керівництва компанії, вона демонструє відсоток збитковості продажів на кожную вкладену в товар гривню. Виходить, що собівартість продукції вища, ніж прибуток від її реалізації, а ціна недостатньо висока для покриття всіх витрат.

Таблиця 5

Розрахунок коефіцієнтів рентабельності

Назва показника	Значення показників		
	Періоди		
	рік	рік	рік
Рентабельність активів			
Рентабельність власного капіталу			
Рентабельність основних фондів			
Рентабельність продаж			

2.2.4. Показники ділової активності

У широкому змісті ділова активність означає весь спектр зусиль, спрямованих на просування фірми на ринках продукції, праці, капіталу. У контексті аналізу фінансово-господарської діяльності цей термін розуміється в більш вузькому змісті – як поточна виробнича і комерційна діяльність підприємства.

Ділова активність підприємства виявляється в динамічності її розвитку, досягненні поставлених цілей, ефективному використанні економічного потенціалу, розширенні ринків збуту.

Ділову активність підприємства можна оцінювати як на якісному, так і на кількісному рівні.

Кількісна оцінка й аналіз ділової активності можуть бути здійснені по двох напрямках:

- ступені виконання плану за основними показниками, забезпечення заданих темпів їхнього росту;
- рівню ефективності використання ресурсів підприємства;

Для оцінки рівня ефективності використання ресурсів підприємства використовують різні показники оборотності.

Показники оборотності мають велике значення для оцінки фінансового стану підприємства, оскільки швидкість обороту засобів безпосередньо впливає на платоспроможність фірми. Крім того, збільшення швидкості обороту засобів, за інших рівних умов, відбиває підвищення виробничо-технічного потенціалу фірми.

На практиці найчастіше використовуються наступні показники

ділової активності:

- 1) коефіцієнт оборотності активів;
- 2) коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості;
- 3) період оборотності дебіторської заборгованості;
- 4) коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості;
- 5) період оборотності кредиторської заборгованості;
- 6) коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача оборотних засобів).

оборотних засобів).

- 7) кількість оборотів;
- 8) коефіцієнт оборотності в днях;
- 9) коефіцієнт оборотності запасів;
- 10) коефіцієнт тривалості обігу запасів.

1. Коефіцієнт оборотності активів.

За допомогою даного коефіцієнта оцінюється ефективність використання підприємством усіх наявних ресурсів не залежно від джерел їхнього залучення. Коефіцієнт оборотності активів показує, скільки разів за звітний період відбувається повний цикл виробництва і звертання, що приносить відповідний ефект у виді прибутку, чи іншими словами, скільки грошових одиниць реалізованої продукції принесла кожна грошова одиниця активів. Чим вище оборот, тим ефективніше використовуються активи. Коефіцієнт розраховується як відношення чистого доходу від реалізації до середньорічної вартості активів:

$$\text{Коб.а} = \frac{\text{Чистий дохід(виручка) від реалізації продукції}}{[\text{Активи на початок періоду} + \text{Активи на кінець періоду}] \div 2} \quad (15)$$

2. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості.

Коефіцієнт показує, скільки оборотів у середньому зробили протягом звітного періоду засоби, вкладені в розрахунки. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості розраховується як відношення загального обсягу реалізації продукції до середньорічної вартості чистої дебіторської заборгованості:

$$\text{Коб.д.з.} = \frac{\text{Чистий дохід(виручка) від реалізації продукції}}{[\text{Доб. заборговна початок періоду} + \text{Доб. заборговна кінець періоду}] \div 2} \quad (16)$$

Чим більше кількість оборотів, тим швидше підприємство одержує плату від своїх дебіторів.

3. Період оборотності дебіторської заборгованості

Для аналізу оборотності дебіторської заборгованості використовується також показник тривалості обороту дебіторської заборгованості.

Інша назва даного показника – термін кредитування. Період оборотності дебіторської заборгованості в днях розраховується як відношення кількості днів у періоді на коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості.

$$t_{об.д.з.} = \frac{\text{Кількість днів в період}}{\text{Коб.д.з.}} \quad (17)$$

У результаті розрахунку даного показника одержують кількість днів для погашення кредиту, узятого дебіторами

4. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості.

Даний коефіцієнт показує, скільки оборотів необхідно підприємству для погашення наявної кредиторської заборгованості. Він розраховується як відношення загального обсягу реалізації до середнього розміру кредиторської заборгованості:

$$\text{Коб.к.з.} = \frac{\text{Чистий дохід(виручка) від реалізації продукції}}{[\text{Кред. заборговна початок періоду} + \text{Кред. заборговна кінець періоду}] \div 2} \quad (18)$$

5. Для аналізу оборотності кредиторської заборгованості, так само як і для аналізу дебіторської, використовують показник періоду обороту кредиторської заборгованості.

Він розраховується за формулою:

$$t_{об.к.з.} = \frac{\text{Кількість днів в період}}{\text{Коб.к.з.}} \quad (19)$$

В результаті розрахунку цього показника отримуємо кількість днів для погашення кредиту, отриманого від постачальників підприємства.

6. Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача).

Цей коефіцієнт є аналогом показника фондовіддачі. Він показує наскільки ефективно працюють засоби, вкладені в підприємство і скільки зроблять вони оборотів за аналізований період. Коефіцієнт оборотності основних засобів залежить від обсягу продукції (реалізації) та середньорічної вартості основних засобів. Він розраховується за формулою:

$$\text{Ко.} = \frac{\text{Чистий дохід(виручка) від реалізації продукції}}{[\text{Основні засоби на початок періоду} + \text{Основні засоби на кінець періоду}] \div 2} \quad (20)$$

Підвищення фондовіддачі, крім збільшення обсягу реалізованої продукції, може бути досягнуте як за рахунок невисокої питомої ваги основних засобів, так і за рахунок їхнього більш технологічного рівня. Чим вище фондовіддача, тим нижче витрати. Низький рівень фондовіддачі свідчить або про недостатній рівень реалізації, або про занадто високий рівень вкладень у ці активи.

Ефективність використання оборотних засобів аналізується також

показником кількості їх оборотів і тривалістю оборотності в днях.

7. Кількість оборотів оборотних засобів розраховується за формулою:

$$\text{Кількість оборотів} = \frac{\text{Чистий дохід від реалізації продукції}}{[\text{Оборотні активи на початок періоду} + \text{Оборотні активи кінець періоду}] \div 2} \quad (19)$$

8. Якщо тривалість періоду у днях (360 за рік, 90 за квартал) розділити на кількість оборотів, то одержимо середню тривалість одного обороту, або так званий коефіцієнт оборотності (в днях).

Коефіцієнт оборотності в днях.

$$K_{\text{об.в днях}} = \frac{\text{Кількість днів в період}}{\text{Кількість оборотів}} \quad (20)$$

Показники ділової активності підприємства звести у таблицю 6.

Таблиця 6

Динаміка показників ділової активності підприємства

Назва показника	Значення показників		
	Періоди		
	рік	рік	рік
Коефіцієнт оборотності активів			
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості			
Період оборотності дебіторської заборгованості, днів			
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості			
Період оборотності кредиторської заборгованості			
Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)			
Кількість оборотів			
Коефіцієнт оборотності в днях			

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Економіка підприємства: Навч. посіб. / За ред. А.В. Шегди. – К.: Знання, 2005. – 431с.
2. Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. С.Ф. Покропивного. – К.: КНЕУ, 2001. – 528с.
3. Економіка підприємства. Збірник практичних задач і конкретних ситуацій: Навч. посібник / За ред. проф. С.Ф. Покропивного. – К.: КНЕУ, 1999. – 328с.
4. Губанова О.Р. Економіка підприємств: Конспект лекцій. – Одеса: «ТЭС», 2009. - 52с.
5. www.library-odeku.16mb.com

Додаткова

1. Бойчук І.М., Харів П.С., Хопчан М.І., Піча Ю.В. Економіка підприємства: Навч. посібник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів I-IV рівнів акредитації. – К.: „Каравела”; Львів: „Новий світ-2000”, 2001. – 298с.
2. Экономика предприятия: Учебное пособие / Под общ. ред. проф. Л.Г. Мельника. – Сумы: ИТД «Университетская книга», 2002. – 632с.
3. Котельникова Е.А. Экономика фирмы: конспект лекцій. – Электронное издание, Эксмо, 2009. – Режим доступа: <http://www.alleng.ru/d/econ/econ175.htm>
4. Журнали: «Економіка України», «Регіональна економіка», «Фінанси України», «Економіст», «Вопросы экономики».

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання курсового проекту з дисципліни «Економіка фірми» для студентів 2 курсу еколого-економічного факультету, за спеціальністю 242 «Туризм», спеціалізація «Сталий туризм».

Укладач: Дем'яненко С.Г,

Підп. до друку
Умов. друк. арк.

Формат 60×84/16
Тираж

Папір друк.
Зам. №

Надруковано з готового оригінал-макета

Одеський державний екологічний університет,
65016, м. Одеса, вул. Львівська, 15